

บทที่ ๑

ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ สภาพทั่วไปของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง

๑.๑.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านบึงเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน ๓ ตำบล ของอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ ของอำเภอบ้านคา และทางทิศตะวันตกของจังหวัดราชบุรี โดยอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๙๙ องศา ๒๗ ลิปดาตะวันออก ๓๓.๓ พิลิปดาตะวันออก และระหว่างเส้นแวงที่ ๑๓ องศา ๒๐ ลิปดาเหนือ ๒๔.๑ พิลิปดาเหนือ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ๒๓๕.๐๐ เมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด ๕๕๓ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๓๔๕,๖๒๕ ไร่ การเดินทางห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านคา โดยทางรถยนต์ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดราชบุรี โดยทางรถยนต์ประมาณ ๗๙ กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ต.บ้านคา ต.หนองพันจันทร์ ต.ตะนาวศรี จ.ราชบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	สาธารณรัฐสังคมนิยมมาร์ (สหภาพพม่า)

๑.๑.๒ ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลบ้านบึง พื้นที่เป็นที่ราบสูงลาดเอียงจากทางทิศตะวันตกและทิศตะวันออก ลงมาเป็นที่ราบบริเวณตอนกลางของตำบล โดยแบ่งออกเป็นดังนี้

ที่ราบ	ได้แก่	บริเวณพื้นที่หมู่ที่ ๒,๗ และหมู่ที่ ๓,๘,๑ บางส่วน
ที่ราบสูง	ได้แก่	บริเวณพื้นที่หมู่ที่ ๙,๑๐
พื้นที่ป่าและภูเขา	ได้แก่	บริเวณพื้นที่หมู่ที่ ๔,๕,๖,๑๑,๑๓

๑.๑.๓ เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง มีเขตการปกครอง ๑ ตำบล ได้แก่ตำบลบ้านบึง ๑๔ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ ๑,๒,๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๒,๑๓,๑๔

๑.๑.๔ ประชากรและครัวเรือน

จำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน ๙,๓๑๗ คน แยกเป็นตามสถานภาพการอยู่อาศัย (เฉพาะสัญชาติไทยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน)

๑.๑.๕ สถานศึกษา

มีโรงเรียน จำนวน ๖ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๓ แห่ง ดังนี้

โรงเรียนบ้านโป่งกระทิงบน	หมู่ที่ ๑	เปิดสอนระดับอนุบาล-มัธยมศึกษา
โรงเรียนบ้านโป่งกระทิงล่าง	หมู่ที่ ๒	เปิดสอนระดับอนุบาล-ประถมศึกษา
โรงเรียนบ้านร่องเจริญ	หมู่ที่ ๓	เปิดสอนระดับประถมศึกษา
โรงเรียนโรตารีบ้านพุน้ำร้อน	หมู่ที่ ๔	เปิดสอนระดับประถมศึกษา
โรงเรียนน้ำตกบ้านห้วยสวนพลู	หมู่ที่ ๖	เปิดสอนระดับประถมศึกษา
โรงเรียนบ้านพุบอนบน	หมู่ที่ ๕	เปิดสอนระดับประถมศึกษา
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโป่งกระทิงบน		
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโป่งกระทิงล่าง		
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยสวนพลู		

๑.๑.๖ สถาบันทางศาสนา

มีวัดและสำนักสงฆ์ในพุทธศาสนา จำนวน ๑๑ แห่ง ดังนี้

วัดป่าโป่งกระทิงบน	หมู่ที่ ๑
สำนักสงฆ์บางกะม่า	หมู่ที่ ๑
วัดมหาโชค	หมู่ที่ ๒
วัดเจริญธรรมนิมิต	หมู่ที่ ๓
สำนักสงฆ์ศรีวิงกต	หมู่ที่ ๓
วัดพุน้ำร้อน	หมู่ที่ ๔
วัดพุศิลามงคล (พุหิน)	หมู่ที่ ๑๓
สำนักสงฆ์บ้านห้วยสวนพลู	หมู่ที่ ๖
ที่พักสงฆ์มหาชัย	หมู่ที่ ๗
วัดป่าบ้านดงคา	หมู่ที่ ๙
สำนักสงฆ์พุบอน	หมู่ที่ ๑๑

๑.๑.๗ วัฒนธรรมและภาษา

วัฒนธรรม เนื่องจากตำบลบ้านโป่งเป็นสังคมที่ประกอบขึ้นมาจากคนหลายกลุ่ม วัฒนธรรม – ประเพณี จึงแตกต่างกันออกไปบ้าง คือ

วัฒนธรรมประเพณีแบบของไทยภาคกลาง ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน การทำศพ การขึ้นบ้านใหม่ การบวช ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีขึ้นปีใหม่ และงานบุญต่าง ๆ

วัฒนธรรมประเพณีของชาวกะเหรี่ยง การแต่งกาย ผู้ชายนุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อขาวแขนยาว เด็กผู้หญิงสวมเสื้อสีขาวตัวเดี่ยว ถ้าอายุเกิน ๑๕ ปี จะนุ่งผ้าถุงที่เป็นผ้าฝ้ายปักลาย สวมเสื้อคลุมยาวเลยเข่า อาจเป็นสีดำหรือสีน้ำเงินปักลูกปัดหลากสี นิยมเครื่องประดับที่ทำด้วยเงิน

ประเพณีกินข้าวห่อ ทำกันเป็นประจำทุกปี ในเดือน ๙ ซึ่งไม่กำหนดวันตายตัว แล้วแต่จะกำหนดนัดหมายในแต่ละปี

ประเพณีย่องสาวและการแต่งงาน ปัจจุบันได้ผสมกลมกลืนกับประเพณีการแต่งงานทางภาคกลางจึงไม่มีให้เห็นเด่นชัด

ภาษา ภาษาท้องถิ่น ได้แก่ภาษาไทย ลาว มอญ พม่า และกะเหรี่ยง

๑.๑.๘ หน่วยงานสาธารณสุข

โรงพยาบาลบ้านคา หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านบึง รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุข หมู่ที่ ๓

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโป่งกระทิงบน หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านบึง มีเจ้าหน้าที่ประจำจำนวน ๒ คน รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุข หมู่ที่ ๑,๕,๙,๑๐,๑๒,๑๔

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโป่งกระทิงล่าง หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านบึง มีเจ้าหน้าที่ประจำจำนวน ๓ คน รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุข หมู่ที่ ๒,๗,๘,๑๑

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพุน้ำร้อน หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านบึง มีเจ้าหน้าที่ประจำจำนวน ๒ คน รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุข หมู่ที่ ๔,๑๓

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยสวนพลู หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านบึง มีเจ้าหน้าที่ประจำจำนวน ๒ คน รับผิดชอบงานในพื้นที่ หมู่ที่ ๖

คลินิกมาลาเรีย หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านบึงเป็นหน่วยย่อย บริการราษฎรในด้านการเจาะเลือดหาเชื้อมาลาเรียและการรักษาเบื้องต้นแก่ผู้ได้รับเชื้อมาลาเรีย

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๓.๑ เพื่อร่วมกันจัดทำแผนงาน/โครงการในการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออก ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๓.๒ เพื่อติดตามและประเมินผลตามแผนงาน พร้อมสรุปผลการดำเนินงานของปีงบประมาณ ๒๕๖๒ รายงานต่อผู้บริหารท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๓ หน่วยงานดำเนินการ

- ๑.๔.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง
- ๑.๔.๒ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านคา
- ๑.๔.๓ โรงพยาบาลบ้านคา
- ๑.๔.๔ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโป่งกระทิงล่าง
- ๑.๔.๕ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านบึง
- ๑.๔.๖ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยสวนพลู
- ๑.๔.๗ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพุน้ำร้อน

๑.๔ นิยามศัพท์

เพื่อให้ผู้ประเมินมาตรฐานงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกมีความเข้าใจตรงกัน จึงกำหนดนิยามของคำที่ใช้เฉพาะในการตรวจสอบเพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์และตัวชี้วัดมาตรฐาน ดังนี้

สสอ. หมายถึง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านคา หน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคในระดับอำเภอ

สสจ. หมายถึง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี หน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคในระดับจังหวัด

สคร. หมายถึง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ จังหวัดราชบุรี หน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคในระดับเขต

การสอบสวนเฉพาะราย หมายถึง การรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกตามแบบรายงานการสอบสวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก

ความทันเวลาของการได้รับแจ้งเมื่อมีผู้ป่วย หมายถึง จำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกที่ทีมควบคุมโรคได้รับแจ้งภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับจากวันที่ได้รับรายงานจากโรงพยาบาลว่ามีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก

ทีมควบคุมโรค หมายถึง ทีมที่มีหน้าที่ดำเนินการควบคุมโรคในพื้นที่รับผิดชอบซึ่งอาจประกอบด้วยผู้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมโรคในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล โรงพยาบาล หรือทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (SRRT)

ผู้ป่วยรายแรก (Index case) หมายถึง ผู้ป่วยรายแรกที่เกิดการติดเชื้อเมื่อมีการระบาดของเหตุการณ์นั้นๆ

ค่า HI (House Index) หมายถึง ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายที่พบในหมู่บ้าน/ชุมชน คือ ร้อยละของบ้านที่สำรวจพบลูกน้ำยุงลายในพื้นที่ที่ทำการสำรวจ

$$HI = \frac{\text{จำนวนบ้านที่พบลูกน้ำ} \times 100}{\text{จำนวนบ้านที่สำรวจทั้งหมด}}$$

HI > ๑๐ มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดการแพร่โรค

HI < ๑ มีความเสี่ยงต่ำที่จะเกิดการแพร่โรค

ค่า CI (Container Index) หมายถึง ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายที่พบในภาชนะต่างๆ คือ ร้อยละของภาชนะที่สำรวจพบลูกน้ำยุงลาย

$$CI = \frac{\text{จำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำ} \times 100}{\text{จำนวนภาชนะที่สำรวจทั้งหมด}}$$

บทที่ ๒

หลักการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออก

๒.๑ การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

๒.๑.๑ การป้องกันโรคล่วงหน้า

การดำเนินงานที่สำคัญที่สุดในการควบคุมไข้เลือดออก คือ การป้องกันโรคล่วงหน้าเพื่อบังคับ
การเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งต้องดำเนินการก่อนโรคเกิด หากเกิดการระบาดแล้วการควบคุม
จะทำได้ลำบาก และสูญเสียงบประมาณในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น พื้นที่เป้าหมายของการป้องกันโรคล่วงหน้า
คือ หมู่บ้าน และชุมชนทุกแห่ง ฉะนั้นการดำเนินงานป้องกันโรคอย่างมีประสิทธิภาพทุกพื้นที่จึงควรปฏิบัติตาม
มาตรการป้องกันโรคล่วงหน้า เพื่อตัดวงจรการแพร่เชื้อไวรัสในหน้าแล้ง ดังนี้

๑. วิเคราะห์สาเหตุการระบาด และสอบสวนแหล่งรังโรค

๒. กำจัดศักยภาพของแหล่งรังโรคในพื้นที่เสี่ยง เพื่อลดจำนวนลูกน้ำยุงลายให้เหลือน้อยที่สุด คือ
ให้มีค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย ($HI \leq 10, CI = 0$)

๓. ระงับการแพร่เชื้อในพื้นที่ ด้วยการเฝ้าระวังโรค ค้นหาผู้ป่วย และตรวจวินิจฉัยโดยเร็ว

๒.๑.๒ การควบคุมเมื่อเกิดโรคระบาด

เมื่อมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเกิดขึ้นในชุมชนหรือหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการควบคุมโรค
ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้โรคไข้เลือดออกสงบโดยเร็วที่สุด โดยดำเนินการพ่นสารเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัยที่มีเชื้อไวรัส
ไข้เลือดออก กำจัดหรือทำลายแหล่งเพาะพันธุ์และลูกน้ำยุงลายในบริเวณบ้านและรอบๆ บ้านผู้ป่วย เพื่อไม่ให้แพร่
ระบาดไปยังชุมชนอื่นๆ หากเริ่มดำเนินการควบคุมได้ช้า โรคจะแพร่กระจายออกไปอย่างกว้างขวางจนเกินกำลังที่
จะควบคุมได้ โดยปกติแล้วโรคไข้เลือดออกมักจะระบาดในฤดูฝน คือ ประมาณเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน
หรือตุลาคมของทุกปี แต่ทั้งนี้สภาพภูมิอากาศในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน จึงทำให้ช่วงเวลาที่เกิดโรคไข้เลือดออก
ระบาดมีความแตกต่างกัน สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการควบคุมการระบาด คือ การเฝ้าระวังโรคที่รวดเร็ว ถูกต้อง
และครบถ้วน เพื่อให้รู้การเกิดโรคได้โดยรวดเร็ว ต้องปฏิบัติดังนี้

๑. ประกาศเตือนประชาชนให้ทราบว่ามีการระบาดของโรคไข้เลือดออกในชุมชนนั้น พร้อมกับให้สุข
ศึกษาแก่ประชาชนให้รู้จักวิธีการป้องกันตนเองและครอบครัวไม่ให้ยุงลายกัด ให้ความรู้ วิธีปฏิบัติเมื่อเด็กป่วยหรือ
สงสัยว่าป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก และวิธีการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในบ้านและขอให้ประชาชนให้ความ
ร่วมมือกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายที่อาจมีหลงเหลืออยู่ในชุมชนให้หมดไป การกำจัดลูกน้ำยุงลายในบ้านผู้ป่วย
และบริเวณรอบบ้านผู้ป่วยควรดำเนินการในรัศมีอย่างน้อย ๑๐๐ เมตร และประเมินค่าดัชนีลูกน้ำยุงลายในพื้นที่ที่
เกิดโรค ซึ่งหลังการควบคุมโรคแล้วควรมีค่า $HI = 0$ หรือมีค่าใกล้ ๐ มากที่สุด

๒. ใช้มาตรการเร่งด่วนสำหรับการควบคุมการระบาด คือ การพ่นเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย วิธีการ
นี้จะลดจำนวนยุงลายที่มีเชื้อไข้เลือดออกในชุมชน การพ่นเคมีต้องครอบคลุมพื้นที่ จะช่วยตัดวงจรการระบาดของ
โรคลงได้ ทั้งนี้ทีมควบคุมโรคต้องมีความพร้อมในการควบคุมพาหะอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อได้รับแจ้งว่ามีผู้ป่วย
โดยจะสามารถปฏิบัติการได้ทันที ดำเนินการควบคุมแหล่งแพร่โรคภายใน ๒๔ ชั่วโมง เมื่อได้รับการยืนยันจากการ
สอบสวนผู้ป่วย โดย สสอ./รพ.สต./รพ. ว่าเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งแพร่โรคจริง ลักษณะการพ่นเคมีควรปฏิบัติตาม
การกระจายของผู้ป่วย ดังนี้

๒.๑ หากเกิดมีผู้ป่วย ควรดำเนินการควบคุมแหล่งแพร่โรค (หมู่บ้านหรือชุมชน) โดยพ่นสารเคมีในบ้านผู้ป่วย และพื้นที่รอบบ้านผู้ป่วยในรัศมีอย่างน้อย ๑๐๐ เมตร การพ่นสารเคมีควรดำเนินการ ๓ ครั้ง ในวันที่ ๐, ๓, ๗

๒.๒ หากเกิดมีผู้ป่วยกระจายทั่วไปในชุมชนหรือหมู่บ้าน ควรพ่นทุกหลังคาเรือนในชุมชน และควรพ่นเคมีให้มีบริเวณกั้นกลาง (Barrier Zone) ที่ปลอดภัยรอบชุมชนนั้นด้วย หากมีหมู่บ้านอื่นอยู่ข้างเคียง ก็ควรพิจารณาพ่นเคมีเพิ่มเติมให้แก่หมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงนั้นด้วย

สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมโรคใช้เลือดออกการใช้เคมีภัณฑ์พ่นกำจัดยุงลาย จะดำเนินการใน ๒ กรณี

กรณีแรก คือ การพ่นเคมีเพื่อป้องกันโรคล่วงหน้า ควรดำเนินการเฉพาะพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคสูง โดยเป็นมาตรการเสริมให้กับมาตรการหลัก คือ การควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ถ้าหากควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ได้อย่างสมบูรณ์แล้วอาจไม่จำเป็นต้องพ่นเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย

กรณีที่สอง คือ การพ่นเคมีเพื่อควบคุมการระบาดในชุมชนที่เกิดมีผู้ป่วยขึ้นแล้ววัตถุประสงค์เพื่อกำจัดยุงลายที่มีเชื้อโรคใช้เลือดออกให้หมดไปโดยเร็วที่สุดเพื่อตัดวงจรการแพร่เชื้อ

๒.๒ การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคใช้เลือดออก ตามระยะเวลาดำเนินการ

๒.๒.๑ ระยะที่ ๑ การป้องกันโรคล่วงหน้าก่อนช่วงระบาด เพื่อตัดวงจรการแพร่เชื้อไวรัส

เป็นการดำเนินงานระยะที่ ๑ (Phase ๑) เดือนมกราคม - เดือนเมษายน เป็นช่วงที่มีความหนาแน่นของยุง แหล่งเพาะพันธุ์ยุง และจำนวนผู้ป่วยน้อยที่สุด จึงมีเชื้อไวรัสหมุนเวียนในชุมชนน้อยที่สุด ดังนั้นในช่วงนี้หากสามารถดำเนินการควบคุมโรค โดยจัดการให้มีแหล่งเพาะพันธุ์ และจำนวนลูกน้ำยุงลายลดต่ำลงได้มากเท่าไร จะยิ่งเป็นการช่วยลดจำนวนยุงพาหะที่จะก่อให้เกิดโรคในช่วงที่กำลังจะเข้าสู่ระยะการระบาดได้มากขึ้น เป็นการช่วยลดการเกิดโรคใช้เลือดออกให้น้อยที่สุด หากดำเนินการในช่วงที่เกิดการระบาดแล้ว คือ ในช่วงเดือนพฤษภาคม - สิงหาคม จำนวนผู้ป่วยกำลังสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การควบคุมจะทำได้ยากและสูญเสียงบประมาณเพิ่มมากขึ้น พื้นที่เป้าหมาย คือ หมู่บ้าน ชุมชน ซึ่งมีขั้นตอนที่ต้องพิจารณาดังนี้

ขั้นที่ ๑ วิเคราะห์ต้นตอการระบาดและสืบค้นแหล่งรังโรค วัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในการจัดการในขั้นตอนที่ ๒ และ ๓ ต่อไป

ขั้นที่ ๒ กำจัดศักยภาพของแหล่งแพร่โรค

- กำจัดภาชนะเสี่ยงที่อาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ที่สำคัญในพื้นที่
- จัดการแหล่งเพาะพันธุ์โดยเลือกใช้วิธีที่เหมาะสม ได้แก่ วิธีทางกายภาพ ชีวภาพ ใช้สารเคมี
- กวาดล้างลูกน้ำยุงลายให้ลดลงต่ำที่สุด ค่า HI, CI ในหมู่บ้าน/ชุมชน มีค่าใกล้ ๐ มากที่สุด

ขั้นที่ ๓ ระวังการแพร่เชื้อ

- เฝ้าระวัง ค้นหาผู้ป่วย ส่งตรวจวินิจฉัย และควบคุมยุงพาหะโดยเร็ว
- แนะนำวิธีการป้องกันยุงกัด

๒.๒.๒ ระยะที่ ๒ การควบคุมโรคช่วงระบาด

ระยะที่ ๒ (Phase ๒) เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม เพื่อเป็นการป้องกันโรคมียี่หืมีการระบาดเพิ่มมากขึ้น ควรเร่งรัดในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายในชุมชน โรงเรียน สถานบริการสาธารณสุข โรงพยาบาล วัด มัสยิด และแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งควรมี

๑. ระบบการรายงานที่รวดเร็ว
๒. ความทันเวลาในการควบคุมโรค
๓. มาตรฐานการควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่

๒.๒.๓ ระยะที่ ๓ การควบคุมหลังการระบาดของโรค

ระยะที่ ๓ (Phase ๓) เดือนกันยายน – ธันวาคม เป็นช่วงที่เกิดการระบาดของโรคแล้ว ต้องมีการควบคุมการระบาดของโรคให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด ต้องระงับการแพร่เชื้อ ฝ้าระวังโรค ค้นหาผู้ป่วย ส่งตรวจวินิจฉัย และควบคุมยุงพาหะ โดยดำเนินการตามตามมาตรการ ดังนี้

๑. ระบบการรายงานที่รวดเร็ว
๒. การสอบสวนโรค
๓. ความทันเวลาในการควบคุมโรค
๔. มาตรฐานการควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่
๕. ประเมินผลการดำเนินงาน ได้แก่ การประเมินค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย การประเมิน

ประสิทธิภาพของการควบคุมโรคระดับอำเภอ

บทที่ ๔

การติดตามประเมินผล

เป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการกำกับควบคุม เพื่อติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรม/โครงการและประเมินว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การติดตามประเมินผล จะกำหนดตัวชี้วัด เพื่อเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ว่าสถานการณ์ที่ตรวจสอบวัดได้นั้นบรรลุหรือไม่ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ประโยชน์ของการติดตามประเมินผลไม่เพียงแต่ช่วยให้ทราบความก้าวหน้า และหรือความล่าช้าของการดำเนินการ แต่ยังประเมินว่าการดำเนินการใกล้ถึงเป้าหมายที่กำหนดแค่ไหนเพียงไรแล้ว ยังสามารถช่วยให้วิเคราะห์เพิ่มเติมให้ทราบปัจจัยเหตุแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวดังกล่าวได้ ทำให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางดำเนินการต่อไปได้

๔.๑ เกณฑ์และตัวชี้วัด

คือ เกณฑ์และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของหน่วยงานในเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเครือข่าย หมายถึง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านคา โรงพยาบาลบ้านคา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลทุกแห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง เนื่องจากงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย ทั้งนี้มาตรฐานการดำเนินงานตามตัวชี้วัดจะส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน โดยมุ่งให้เกิดผลลัพธ์ในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

๔.๑.๑ ค่าดัชนีความชุกของน้ำยุงลายหลังจากรณรงค์กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ไล่ทราย และพ่นสารเคมีกำจัดยุงลายตัวแก่

๔.๑.๒ จำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกแต่ละหมู่บ้าน